

rigs- og Forsvarsministerierne paa Grund af Afleveringer til Geheimarkivet inddraget en Arkivar- og en Fuldmægtigplads, ligesom de øvrige Ministerier have inddraget en Kontorchefs- og en Fuldmægtigplads efter Arkivernes Samling i Kongerigets Arkiv. Hvad der forhen krævedes af Arkiverne, var saa godt som ubelukkende at gaa Administrationen tilhaande; nu lægges der daglig Beslag paa næsten alle Dele af dem; Granskningen er fra de i tidligere Tidens Betydning historiske Aftstykker gaaet over til at gennemføge alt, hvad Administrationen i Tidernes Løb har haft at gjøre med, utallige personhistoriske og topografiske Spørgsmaal, Retsforfatningen og Kulturforholdene i alle Retninger. Samtidig stilles der store Krav til Arkivernes eget literære Arbejde, hvad der lægger Beslag paa megen Tid, men ikke uden væsentligt Tab for Historiegranskningen kan opgives. Det er en Selvfølge, at de egentlige Ordningsarbejder og det mere og mere brændende Spørgsmaal om rationelle Kassationer herved trænges utilbørligt i Baggrunden; det er umuligt med den bedste Villie at overkomme alt. En Forøgelse af Personalet, og det ikke blot en forsat Forøgelse af de slet lønede Assistent-Poster, men ogsaa af de faste Embeder, maa gaa jevnledes med nye forøgede Krav til selve Institutionens livskraftige Udvikling.

Naar Ministeriet hermed atter forelægger Rigsdagen et Forslag til Ordning af Landets Arkivvæsen, fremtræder dette i en fra det i 1881 fremsatte Forslag navnlig forsaavidt ændret Skikkelse, som Oprettelsen af Stiftsarkiver er medoptaget i Forslaget.

Allerede i 1872 var Spørgsmaalet om et Tilshyn med de lokale Arkiver bragt frem af et af Folkethinget nebsat Udvalg om det da forelagte Lovforslag om Vænninger for de ved Arkivvæsenet ansatte Embeds- og Bestillingsmænd, idet der i Betænkningen over Forslaget udtaltes, at „det maa ansees for særdeles uansteligt, om der kunde skaffes Midler tilveie til et virksomt Tilshyn med Landets øvrige Arkiver og til sikre Opbevaringssteder for saadanne historisk vigtige Arkivalier, som de vedkommende Besiddere ikke kunne eller ville vise den fornødne Omhu, at ikke Kilderne til Landets Historie Aar for Aar skulle, som det oftere er flet, paa en aldeles uforsvarlig Maade ødelægges og gaa til Grunde“ (Rigsdagstidenden 1871—72 B. 1091 ff.). — Til Fremme af denne Sag gaves der ved Finantsloven for 1881—82 en foreløbig Bevilling paa 1,600 Kr., for at der kunde paabegyndes en systematisk Undersøgelse af Landets samtlige lokale Embeds- og Kommune-Arkiver, med den Tanke efter Undersøgelsernes Afslutning at tage endelig Bestemmelse om, hvorvidt det maatte ansees for rettest at inddrage det hele samlede Materiale under Hovedarkivets Administration

eller efter det af andre Stater fulgte Princip at organisere forskjellige Stiftsarkiver i Provindserne. Til Oplysning om de Resultater, hvortil man, efter at disse Undersøgelser i Løbet af 4 Somre vare blevne afsluttede og det indsamlede Materiale er blevet bearbejdet, er naaet med Hensyn dels til de paagjældende Arkivers Tilstand og arkivaliske Værdi, dels til den Ordning, som maa ansees for den heldigste for Fremtiden, skal Ministeriet bemærke følgende:

Ved en Vurdering af den lokale Administrations Arkiver maa man ganske vist vogte sig for at sætte deres Indhold for høit, men paa den anden Side kan det ikke miskenes, at der spredt ved de allerfleste Embeder findes Protokoller og Brevstaber af den største Betydning for selve Administrationen, for Afgjørelsen af Retsspørgsmaal eller for Historien. Største Delen af Personalthistorien og hele den vidløftige topografiske Historie vil saaledes selvfølgelig finde deres bedste Kilder i Arkiver, som ere vorede frem i de Egne, hvis Fortid man vil ophjse, eller i hvilke de Personer have færbedes, hvis Levned eller Slægtskabsforhold man eftersporer. Og, hvad der er af endnu større Betydning, vigtige Sider af Samfundets historiske Forhold, det kirkelige Liv, Retspleien og Næringsveiene, Landbo- og Kjøbstadsforhold, Sæder og Skikke o. s. v. ville først da kunne oplyses i rigere Maal og uden forudfattede Meninger, naar Opmærksomheden henvendes paa de enkelte Egenes Forffjelligheder og Nødvendigheden af at drage de lokale Kilder ind under et samlet Studium.

Overfor denne Erkjendelse af de lokale Samlingers Vigtighed er det en beklagelig Sagttagelse, at Betingelserne for deres Bevarelse og Frugtbargjørelse ere saa overordentlig ugunstige. Vigtigt og uvigtigt findes blandet mellem hinanden uden Forffjel, og i ni af ti Tilfælde betragtes og behandles det Hele som uvigtigt eller overflødigt. Det er en Fordom, naar man saa ofte ved Skilbringen af tidligere Tidens Vandalisme overfor værdifulde Arkivsager gaar ud fra, at Slikt vilde være utænkeligt i vore Dage; Sandheden er den, at Statens saavel som Kommunens og Gøbsers Arkiver Aar efter Aar lide store og uoprettelige Tab, snart ved Ildsvaade, snart ved Jugtighed og Utsøi, snart ved Ublaan uden Tilbagelevering, ved Forsømmelse i Aflevering ved Embedsffikse eller ved Tilegnelse af Private, snart og det ikke saa fjeldent, som man kunde være tilbøielig til at tro, ved forsætlig Tilintetgjørelse af formentlig værdiløse Sager.

Med Hensyn til Embedsarkivernes Anbringelse for Tiden gav den i Aarene 1880—83 foretagne Undersøgelse følgende Oplysninger:

Af de 17 Amtsarkiver vare 10 an-